

Människor jag mött

Text: Kajsa Johansson, info@kajsajohansson.se

Publicerad: Hjo Tidning 1 december 2006

I Moçambique, landet där jag bor sedan början av augusti, lever ungefär 70 procent av befolkning under det som FN bestämt som gränsen för absolut fattigdom. Det vill säga att de lever på mindre än en dollar om dagen. Närmare en femtedel av alla människor i landet är hiv-positiva.

Moçambique blev självständigt 1975, några år innan jag föddes, efter att ha varit en portugisisk koloni i ungefär 500 år. Efter självständigheten hade landet några år av fred innan en våldsamt konflikt bröt ut, en konflikt med internationella och nationella aktörer som höll i sig fram till början av nittiotalet. Freden i Moçambique fyller 15 år nästa år. Landet är ungt på många sätt men samtidigt rikt på erfarenhet.

I mitt nya hemland är det långt till allting. I huvudstaden är det långt till andra huvudstäder, i provinshuvudstäderna är det väldigt långt till huvudstaden, i distriktshuvudstäderna är det förfärligt långt till provinshuvudstäderna. Längst av allt är det för människor som bor ute i distrikten - till allt!

Moçambique är ett land som gärna hyllar sina hjältar, framför allt från befrielsekriget. Men med anledning av vilken dag det är idag: 1 december - internationella aidsdagen, tycker jag att det passar fint att hylla andra hjältar.

Runt om i världen lever ungefär 42 miljoner människor med hiv, de flesta av dem finns i regionen där landet Moçambique ligger; i Afrika Söder om Sahara. Vi kan förstå att aids-pandemien påverkar allt i dessa länder, men det är också viktigt att påminna om de människor som varje dag ägnar sig åt att bekämpa ytterligare spridning och lindra effekter. Några av dem, nutidens vardagshjältar, har jag haft turen att träffa under min tid här, inte minst på de platser där det är långt till allt annat.

Jag träffar Helena Florinda utanför ett hus av lera i en kåkstad i en liten stad i norra Moçambique. Hon ler stort mot mig och ber mig följa med in. Det är mörkt där inne, det finns inga fönster och elektriciteten är långt borta. På en matta på golvet ligger en kvinna, Teresa Yassin, insvept i filter. Bredvid Teresa sitter en äldre kvinna och tittar undrande på mig när jag kommer in, kvinnan är hennes moster. Teresa är

37 år, lågstadielärare, mor till sex barn och hiv-positiv med utvecklad aids. Hennes kropp är liten men hennes styrka känns när hon spänner ögonen i mig. Vi pratar en stund, om livet, om vardagen, om kalla Sverige. Och om att insjukna i hiv strax efter att man blivit klar med sin lärarutbildning. När hon blir trött och inte orkar prata mer tar Helena Florinda över.

Hon är några år äldre än Teresa och arbetar inom ett program för hemsjukvård för hiv-positiva. Sex dagar i veckan arbetar hon med att hjälpa tio hiv-positiva personer i deras hemmiljö med vardagsbestyr, matlagning och medicinering. Hon frågar om jag inte är nyfiken på livet som hiv-positiv och berättar att även hon lever med aids, sedan ungefär 15 år tillbaka. Hon berättar om hur hon var nära döden men hur bromsmediciner och rätt mat hjälpte henne tillbaka. Kanske var det som bidrog allra mest till kampen mot sjukdomen, arbetet med andra sjuka och mot diskriminering. Jag frågar henne om hon har någon man. Hon skrattar när hon svarar att det är helt utanför modet att ha karl nuförtiden.

Under månaderna här har jag träffat många människor med samma kraft som den jag möter hos Helena Florinda: En läkare som bor på just en sådan där plats där det är långt till allt, som tillsammans med många andra, byggt upp testverksamhet och kommit långt med behandling med bromsmediciner. En grupp med hiv-positiva kvinnor som organiserat sig för att stödja varandra i avsaknad av annan familj, för att arbeta mot diskriminering av hiv-positiva och odla grönsaker för eget bruk och försäljning.

Det är sant att det är långt till allting i Moçambique, nästan. Men det finns en sak som det alltid verkar vara nära till och det är vardagshjältar.

Jag vill att dessa vardagshjältar skall få vara just vardags hjältar. En dag som internationella aids-dagen kan naturligtvis hjälpa till att lyfta fram frågan om aids men det är viktigt att komma ihåg att aids-dagen är varje dag i många länder: Sjukdomens konsekvenser blir allt mer synliga och kännbara - för varje individ. Samtidigt pågår kampen mot pandemin, även den allt mer synlig och kännbar, tack vare de människor som kämpar varje dag i sin vardag.